

СТАНОВИЩЕ

ЗА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.5 Обществени комуникации и информационни науки
(Информационно-търсещи системи)

Докторска програма: Информационно-търсещи системи

Автор на дисертационния труд: Кирил Аспарухов Камбуров

Тема на дисертационния труд: Сравнителен анализ на онлайн платформи за електронни периодични издания

Научен ръководител: проф. Оля Борисова Харизанова, доктор на науките

Автор на становището: проф. Оля Борисова Харизанова, доктор на науките

Настоящото становище е във връзка със заповед РД 38-40 от 15.01.2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“. За рецензия в срок са предоставени дисертационен труд, автореферат към него и други документи на Кирил Аспарухов Камбуров. Предоставените документи и материали са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото прилагане и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА АВТОРА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Кирил Аспарухов Камбуров е приет за докторант в катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ (Философски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“) през 2013 г. Разработва дисертационния си труд в продължение на 5 години като задочен докторант.

Завършил е магистърска степен по Библиотечно-информационни науки в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1999 г. Магистърската му дипломна работа е на тема „*Българските информационни ресурси в областта на образованието в Интернет. Периодични издания и бази данни*“. В нея се проучват и каталогизират уеб сайтове, търсещи машини и директориални списъци в областта на образованието. Владее английски, френски, руски, японски и гръцки език. Компютърните му умения и компетенции са значими и свързани с познаването и използването на: Linux, Windows, FOX, Access, SQL, MySQL, Novell, Pascal, Visual Basic, C PHP, Photoshop, InDesign, Quark.

От началото на 1996 г. Кирил Камбуров работи в рекламна агенция „Символ“ (разработчик на бази от данни). От 2000 г. работи като управител във фирма „Интермедия Тривия“, занимаваща се с разработка на софтуер и интернет приложения. Професионалният му опит с издаването и администрацията на електронни периодични издания и онлайн системи за управление на съдържание насочва научния му интерес към информационно-търсещите системи.

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Общият обем на разработката е 207 страници, от които 179 страници основен текст. Списъкът с използвана литература е 8 страници и включва 93 източника (24 на български език, 66 на английски език, 1 на немски език, 1 на френски език, 1 на гръцки език, 1 на японски език). Обемът на приложенията е 19 страници. В текста са систематизирани 5 таблици и 3 фигури, а в приложенията – 1 таблица. Общият брой на цитатите в текста е 244, а в приложенията 3.

Обект на изследване са достъпните чрез интернет софтуерни платформи (онлайн платформи) за създаване и поддържане на електронни периодични издания. **Предмет** на изследване са операционните функционалности на онлайн системи за управление на съдържание, приложими за

електронни периодични издания. **Основна цел** на разработката е да се идентифицират и проучат актуални платформи за онлайн публикуване и да се установят алтернативи за разработка и поддръжане на електронни периодични издания. **Тезата** на изследването е следната: „Съвременните системи за управление на съдържание (интернет базирани; достъпни онлайн) могат да бъдат използвани пълноценно при разработване на идеен проект, информационен и графичен дизайн, периодично публикуване в и периодично поддръжане на електронни периодични издания. Тези системи разширяват възможностите за популяризиране на изданията и тяхното съдържание сред по-голям кръг потребители. Отговарят на потребности, свързани със съвременното разбиране за информационна архитектура и информационни услуги в съответствие с актуалното състояние и тенденции в сферите на информационните и комуникационните технологии. Осигуряват повсеместен достъп до „софтуер като услуга“ и, в частност, до съдържание на електронни периодични издания. Осигуряват и достъп до справочна информация и индексирание от общи и специализирани търсачки. Тенденцията в развитието на СУС е пряко свързана с новите облачни технологии, което може да се приеме като ключова характеристика на тези системи относно увеличаване на потребителския интерес и приложимост в различни сфери“. За постигане на целта са поставени *5 изследователски задачи*. Чрез изследването се проверяват *3 работни хипотези*.

Както в увода на труда, така и в автореферата, Кирил Камбуров описва **методологията на изследването** си. Споделени са следваните от него *стъпки* по време на разработката [общо 14, сред които избор на обект, конкретизиране на предмета на изследване, формулиране на цел, задачи и въпроси, изследване на състоянието на темата в литературата и практиката, теоретично изследване („идея – теоретични постановки – моделиране на зависимости – изводи“), тестване (експериментални изследвания) на изследователския продукт („идея – методика – програма – организация – анализ – изводи“) и др.]. Описани са, също така, приложените *методи*, подразделени в 3 категории: (1) за предварително проучване (информационно проучване на специализирани източници, исторически методи, анализ на документи); (2) методи на действието (систематично описание на разнообразните форми на онлайн платформи за електронни периодични издания; експертна оценка, моделиране); (3) теоретико-логически методи (съпоставяне на отделните СУС и открояване на състоянието и перспективите относно използването им за електронни периодични издания; анализ, синтез, сравнение). Коректно от научна гледна точка, Кирил Камбуров е систематизирал методическия инструментариум, приложен в разработката. Този инструментариум много правилно е сведен до: (1) инструменти, свързани с изследване на социално-икономическите фактори за приложение на електронни продукти; инструменти, свързани с проучване на теоретикометодологичните подходи и инструменти за управление на електронни среди; (2) инструменти, свързани с установяване състоянието на обекта на изследване; (3) инструменти, свързани с експертна оценка.

В **увода** е аргументирана актуалността на темата и са очертани ограниченията на труда. Акцент е поставен върху значимостта на изследването на модерен и широко застъпен софтуер при онлайн платформите за електронни периодични издания. Дефинирани са: обект, предмет, цел, задачи, методология на изследването. Описани са използваните методи. Описана е структурата на текста.

В **глава първа** са представени същността и основните особености на различните системи за управление на съдържание (СУС), а така също техните възможности за изграждане на уеб сайт за достъп до електронно периодично издание. Направен е преглед на съществуващите към 2017 година СУС, които масово се използват от потребители. За подбора са използвани статистически данни и инструменти за анализ.

Безспорно постижение и с приложно значение е това, че в дисертационния труд е:

- разгледано подробно функционалното и приложно ниво на над 40 СУС;
- създадена класификация на СУС според компютърния език – Java, PHP, C# и ASP.NET, PREL, Ruby, ColdFusion, Python, Tcl;
- проследено развитието на СУС за период от 20 години;
- инсталирана и изследвана самостоятелно всяка СУС с цел провеждане на експерименти и проучване в реална ситуация.

В **глава втора** е представена систематизация на емпиричния материал. Обобщени са *резултатите от сравнителен анализ* по няколко критерия на онлайн платформите за електронни периодични издания и софтуерните системи, на които те са базирани. Извършен е сравнителен анализ между всички разглеждани СУС, независимо дали се използват преимуществено за издаване на електронни периодични издания или и с друга цел. За целта на анализа отделните системи са сравнени по различни критерии: (1) програмен език, (2) използвана система за управление на бази от данни

(СУБД), (3) лиценз за употреба и др. По-детайлно са застъпени най-популярните системи и е описано тяхното разпространение с примери за внедрявания. Особено внимание е отделено на основните *компоненти* за разработка на онлайн платформа за електронно периодично издание, а именно: операционна система, средства на софтуерната среда, бази от данни и компютърно пространство за съхранение на файлове.

Особен интерес представлява подраздел 2.1, в който са представени платформите според езика за програмиране и използваните системи за управление на бази от данни (СУБД). Приложеният списък включва 100 различни СУС (табл. 1), които се инсталират като софтуер и се управляват чрез уеб сървър с компоненти, бази от данни и програмен език.

В **глава трета** се представя *модел* на съвременна СУС, която да отговаря на предварително зададени критерии и да разполага с необходимия инструментариум за разработка на уеб сайт за периодично издание. Дадени са примери за приложения на различни СУС за разработването и поддръжката на такива издания. Анализирани са елементи на онлайн платформи, апарат на издание, научно списание и научна статия, реферирано издание. Детайлно са разгледани възможностите на онлайн платформи за мултиезичност, връзки със социални мрежи, оптимизация на съдържание за търсещи машини. Приведени са примери за онлайн периодични издания, използващи WordPress, Joomla!, Drupal, Open Journal Systems.

Постижение на труда е практическото прилагане на разработения теоретичен модел като е създадено онлайн периодично издание „Музеи и музеология“. Изданието е разработено специално за целите на дисертацията и е достъпно чрез сайта *museite.com*. Използвана е онлайн платформа (Joomla!). В текста на труда представянето на електронното периодично издание обхваща техническото изпълнение и необходимия софтуерен апарат за неговото поддържане.

В **заклучението** са обобщени резултатите от многогодишния труд на докторанта. Очертани са и няколко съществени извода: относно необходимостта от критерии за правилен избор на СУС; относно факторите, които повлияват избора на СУС за периодично издание; относно потребителския интерес към популярни СУС; относно влиянието на лицензите за прилагане на СУС. Обобщен е резултата от сравнителния и критичния анализ на идентифицираните и подбрани СУС в съществени 3 *извода*. В края на заключението е предложена и дългосрочна *прогноза*, а именно: повишаване на разходите за ИТ и по-широко използване на Интернет като преносна среда, което от своя страна предполага нарастване броя на периодични издания, публикувани и достъпвани онлайн.

В **приложения** се съдържат: (1) Речник на съкращенията, (2) Терминологичен речник, (3) Списък на сравняваните СУС с CMS matrix, (4) Системи за дистанционно обучение в българските висши училища (по своята същност – СУС).

Като цяло качествата на дисертационния труд са безспорни. Темата е актуална и иновативна, със значим принос и за научната теория, и за практиката. Налице е прилагане на коректен подход при събирането, обобщаването и анализирането на емпирични данни, тяхното осмисляне и използване за моделиране на процеси, за предлагане на изводи по проблематиката. Чрез проучване, описание, сравнителен анализ и критичен анализ са проверени и доказани поставените в началото 3 хипотези.

ОЦЕНКА ЗА АВТОРЕФЕРАТА КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът е с общ обем от 56 страници (формат А4). Съдържа структурно и съдържателно описание на дисертационния труд. Отражава вярно представеното в дисертационната разработка.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторът на дисертационния труд е формулирал 4 приноса в две групи. Приемам напълно формулираните от Кирил Камбуров приноси, описани по-долу.

- *Приноси с общо теоретичен характер*
 1. Проведено е първо по рода си проучване и е направен критичен анализ на съвременните софтуерни платформи за управление на съдържание. В резултат са идентифицирани отделни системи, подходящи за дизайн, достъпване и управление на електронни периодични издания, базирани онлайн.
 2. Разработена е система от критерии за оценка на софтуерни платформи за управление на съдържание (онлайн), която съдържа два основни модула – използван компютърен език и

възможности за управление на бази от дигитални активи. Критериите са приложени за сравнителен анализ при оценка на изследваните в дисертацията системи за управление на съдържание.

- *Приноси с практико-приложен характер*

3. Доказана и аргументирана е възможността отделни софтуерни системи да бъдат успешно приложени за конфигуриране, поддържане и разпространение на онлайн базирани периодични издания.
4. Разработен е модел на електронно периодично издание – „Музеи и Музеология“ (<http://www.museite.com>). За целта е използвана идентифицирана и изследвана в рамките на дисертационния труд система за управление на съдържание.

ОЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

По темата на дисертационния труд Кирил Камбуров има 8 публикации (от които 1 на руски език; 2 – под печат). Всички публикации представят една или друга изследвана в рамките на труда СУС. Разкриват и популяризират тяхната практическа приложимост и значимост.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Въпреки безспорните постижения на труда, все пак могат да бъдат отбелязани и критични места. Те са свързани най-вече с третата глава на дисертацията и по-конкретно количеството/качеството на съдържанието в сайта „Музеи и Музеология“. Функционалностите и съдържанието би следвало да се преосмислят. Въпреки тази критична бележка ще подчертая, че сайтът е само илюстрация на приложимостта на модела, разработен от Кирил Камбуров и няма пряко отношение към научната стойност на труда.

ВЪПРОСИ КЪМ АВТОРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Към автора на труда имам два въпроса, на които желая да получа отговор по време на публичната защита. Те са следните:

1. Какви съществени трудности срещнахте при подбора на СУС и обработката на данните за тях?
2. Какви знания и умения трябва да имат хората, които следва да поддържат периодично издание, базирано на СУС?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След обстойно запознаване със съдържанието на дисертационния труд и автореферата към него мога да направя извода, че те отговарят на нормативно поставените изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Трудът се отличава с: (а) актуалност на темата; прецизност на проучените множество трудове на други автори, проведени изследвания, примери от практиката; (б) оригинални и от значение за професионалната общност нови и/или прецизирани дефиниции, обобщения, изводи.

След запознаване с предоставените документи и публикации мога да направя извода, че те отговарят на нормативно поставените изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“: изследователската, приложната и публикационната дейност на Кирил Камбуров отговарят на критериите и изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България и в Правилника за неговото прилагане.

Представените публикации са достатъчни по обем и са в тематичните направления на научната област. Те не са били обект на оценка по други конкурси. Отличават се с практическа насоченост. Свидетелство са за коректно прилагане на събрани данни и методи за тяхната обработка.

Горното ми дава основание убедено да препоръчам за дисертационен труд на тема „Сравнителен анализ на онлайн платформи за електронни периодични издания“ на *Кирил Аспарухов Камбуров* да бъде *присъдена* образователна и научната степен „доктор“ в професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (Информационно-търсещи системи).

10.03.2018
София

Изготвил становището:
проф. Оля Харизанова, дфн